

Grecsó Krisztián

Világok határa

Roskatag bódé, vagy csak egy tábla, a laminált menetrend akkurátusan lekaparva, összefirkálva, a gaz talpalatnyi foltban letaposva, körül térdig ér. A buszmegálló elvileg egy hely, ahol megáll a járat. De faluhelyen meg külvárosban lehet gyóntatófülke, pszichológusi kanapé, művészöltöző, kegyelmi tisztás. Ott készülnek fel megalázó felsüléseikre a lusta diákok, ott készítik föl kopott lelküket a kapcsológyár (Kontakta) munkásai meg a csirkeboncoló üzem (Barnevál) soros műszakváltói – minél korábbi a robot, annál szótlanabbul.

Ott álltam ifjúságom elpazarolt, matt hétköznapjaiban én is. Márta nagyival az első úszótanfolyamra ingázva, még óvoda utáni nyáron, amikor a szüleim nem hittek nekem, de én éreztem, nem tudok megtanulni úszni, mert az nehéz. Szorongásomban megiszom majd a fél medencét, aztán megkönnyebbülve, boldogan hányok. Ott rostokoltam a második úszótanfolyamra járva is, amikor már nem érdekelt a siklás, annál élénkebben az úszódresszben flangáló Betti, de négy év nagy idő. Közben az Asztalos János szocialista brigád tagjai, társadalmi munkában, három szabadszombatjukat föláldozva megépítették a *Kendergyári megállóhelyre* egy csinos hullámlemez bódét. Bevert az eső, és áporodott forróság volt benne, ha sütött a nap, mégsem ezért nem érte meg bemenni, hanem, mert akkor nem állt meg a busz.

A kendergyári megálló a falu szélén van, mögötte a széles, végtelen rónaság, a délibábos láthatár meg a Tüzép-telep drótkerítéssel elzárt gázpalackjai. Ott toporogva vizsgáltam meg lelkiismeretemet, a már új korában is rozsdásszeplős vasoszlopnak támaszkodva képzeltem el, mit kellett volna mondani, tenni – hogy milyen remek ember lennék, ha nem az lennék, aki.

Kamaszként menőnek gondoltam, ha a vékony betonperemen ülök, nyakamban a lábam, és magam elé nézek. A kollégiumba készültem, vasárnap délután, lógattam a fejem, hosszú, szalmaszőke hajam a szemembe lógott, a lábamnál degeszre tömött, elnyűtt, műbőr utazótáska. Megállt egy kispolszki, és a férfi azt kérdezte, elvigyen-e. Majd jön a busz, feleltem. Van még addig idő bőven, erősködött, és igaza volt, hát beültem. Ölemben a foltos táska, nem kötöttük be magunkat, nem volt szokás. A férfi kedves volt, dicsért, milyen rendes katolikus családból származom. „Bárcsak ilyen igaz hitben élne mindenki!” A nyakára néztem, van-e a gallérjának fehérítő ingkockája; gépi kötött pulóverben volt. „Olyan húséges, szerető unoka is kevés van – folytatta –, mint te.” Megint ránéztem, megigazítottam az ölemben a táskát, „aki így ragaszkodik a nagymamájához”. Sosem láttam még a férfit, sejtelmem sem volt, ki ő, de faluhelyen akkoriban szokásban volt az ilyesmi: az arcod, a tartásod, a hangod alapján a felnőttek megismertek, együtt voltak katonák az apáddal, foglyok a nagyapáddal, ismeretlen ismerősként jogaik voltak veled szemben. Ezt – ha nem is szerettem – megszoktam. Az áradó, érdemtelen dicséret viszont idegesített. „Hiszen ott nőttél fel – tette hozzá finoman, szinte suttogva. – Nyilván ragaszkodsz is a mamádhoz nagyon.” Ekkor már beértünk Szentésre, a takarmánygyár roskatag üzeme, mint valami megtizedelt hadoszlop, őrizte a kopár városhatárt. Begörcsölt az állam, hogy tartsam magam, le tudjam nyelni a sírást. Próbáltam visszaemlékezni arra, mikor látogattam meg utoljára a nagyszüleimet, akiknél felnőttem, akiket imádtam, és akik bár heten éltek másfél szobában, befogadták a szüleimet, miután az anyámat kitagadták. A férfi nem vitt be a pályaudvarhoz, megállt a takaréknál. Elvonszoltam magam a vasboltig, ledobtam a táskát, vékony sziluettem tükröződött a kirakatban, de én képzeletben azt az önmagamot láttam, aki a megállóba jön, és bár lenne ideje bemenni, elsétál a nagyszülei háza előtt.

Tizenhat évvel a Polski Fiat érkezése előtt, ugyanabban a buszmegállóban, egy még nálam is girhesebb, hosszú, kéklően fekete hajú fiú várakozik. Virágos, hímzett farmermellényt visel, trapéz nadrágja, bár frissen mosott, bokáig sáros. A népek az utat nézik, jön-e már a busz, a hippi alak a járdát figyeli, mintha azon aggódna, valakik lekésik a járatot. A dús bodzabokrok mögül kosztümös, dauerolt hajú asszony tűnik elő, mögötte egy törékeny, vékony lány botladozik. Az asszony a karjánál rángatja a lányt, az nem néz fel, de a hímzett virágokat mégis meglátja a fiú mellényén. Megtorpan, még jobban begörbül a háta, csak áll, földre szegett tekintettel. A nő ránt rajta, de a lány megmakacsolja magát. Erre kiengedett hajába kap, minden átmenet nélkül cibálni kezdi, üvölt, de így is csak éppen-éppen haladnak; mint bomlott szénakazal, csomókban hullik a lány haja, a szél táncoltatja a tépett, kövér hajfürtöket. A dauerolt asszony végignéz a fiún, fintorog, „nem kurvának neveltem a lányomat!”, üvölti neki. Minden utas a fiúra néz, mit felel erre, a fiú is lehajtja a fejét. Késik a busz, az asszony ütni kezdi a lányát, előbb csak kézzel, aztán a táskájával is, az utasok nem avatkoznak közbe, csak mintha egy teniszmeccs lenne, forgatják a fejüket. Hol a néma fiút, hol a verést tűrő, száját harapdáló lányt nézik. Akkor érnek a megállóba, amikor megjön a szentesi. A fiú megmozdul. Ahogy az asszony igyekszik felrángatni a lányát a buszra, eléjük áll. Az asszony egyik kezével a lány karját szorítja, a másikkal a fiút próbálja meg félrelökni. Nem bírja, tehetetlen dühében a fejét üti, és közben a másik oldalról is meg akarja kerülni. A fiú megint elé lép. Amikor a retiküljével veri a fejét, a fiú a kezével védi magát, de nem hajol el. Mintha egy különös táncot járnának, újra és újra elállja a nő útját. Minden utas felszáll. A sofőr sokáig, kárörvendően nézi a jelenetet, a megalázó héjatáncot, aztán a röhögése köhögésbe fordul, és becsukja az ajtót. A kátrányos füstszagban ott marad a kendergyári megállóhelyen négy ember: a dauerolt asszony, a véresre harapott szájú lány, a lehajtott fejjel álló fiú és a lány méhében növekvő, két hónapos magzat.

Egy esős őszi reggel, ahogy felszálltunk a szentesi buszra, a sofőr méltatlankodott, miért vagyunk sárosak. Kik?, kérdeztem. Mindenki ebben a tetű faluban, vetette oda foghegyről, és zsörtölődve magára húzta a vezetőfülke derékig érő ajtaját. Ösztönösen végignéztem a lábakon, mindenkit ismertem, tudtam, ki helybéli. Sárosak voltunk. Amikor megérkezünk, Kovács tanító néni a városi buszpályaudvar fizetős vécéjén cipőt cserélt. Figyeltem, ahogy távolodott, húsz forintot fizetett érte, hogy méltósággal vegyülhessen el. Mi apámmal még pihentünk, nem érezte magát jól, a korházba tartottunk, ahová a nagyanyám is hurcolta volna a megesett anyámat. Vártunk, hogy elmúljon apám szédülése, de nem voltunk feltűnőek, más is várt, elvégre a pályaudvarnak ez is a másik neve: váró. De hívhatnánk úgy is, zsilip. шлюз